

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za Nemčijo 4 marke, za Ameriko 2 dolarja. Posamezne številke po 10 vin. — Na naročbe brez naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravništvo je v hiši števil. 178. — Izdajatelj: Tiskovno društvo v Kranju. — Odgovorni urednik: Janko Strnad — Rokopisi naj se ne pošiljajo prepozno.

Izhaja vsak petek
: ob petih zvečer :

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za petletno 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. — Upravništvu naj se blagovolijo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Boj za osebno dohodnino.

Zgodovina dunajskega parlamenta ne pomni takega boja, kakšen se je bil zadnje tedne zaradi zvišanja osebne dohodnine. Še celo stari, pohlevni možje gosposke zbornice so postali bojiviti in so se po robu postavili zbornici poslancev.

Prišlo je pa navskriž med obema zbornicama zaradi tega, ker je zbornica poslancev sklenila, da naj se višja osebna dohodnina odmeri le tistim, ki imajo več kakor 10.000 K čistega dohodka, gosposka zbornica je pa sklenila, da naj to zvišanje davka zadene vse, ki imajo nad 1800 K dohodkov. Seveda so bogataši gosposke zbornice s svojim sklepom hoteli zvaliti od sebe del davčnega bremena in ga naložiti malo manj premožnim ljudem na plačo.

Ne gre se pa pri zvišanju osebne dohodnine samo za to, kdo bo novi davek plačeval, ampak tudi za to, kdo bo vsled tega dobil večje volilne pravice. Zadeva je dobila politično lice. Socijalni demokrati, ki bi sicer radi za svoje ljudi vse davke odpravili, so naenkrat postali radodarni in zahtevajo kakor bogataši gosposke zbornice, da naj se le naloži večji davek vsem, ki imajo nad 1800 K letnih dohodkov. Na ta način bi bilo z novim davkom prizadetih samo na Dunaju nad 15 tisoč socijalnih demokratov, ali ravno toliko bi bilo tudi pomaknjenih iz četrtega v tretji volilni razred. Tako bi se dala znabiti strmoglaviti krščansko-socijalna večina v dunajskem občinskem svetu.

Ko so krščanski socijalci spoznali nevarnost, so nastopili z vso silo proti temu in so tudi druge stranke poklicali na pomoč. Naenkrat se je našla velika večina v zbornici poslancev, ki se je izrekla za to, da se ugodni želji krščanskih so-

cijalcev in se vsaj eno leto ne uvede zvišanje davka. Listi rdečkarjev, Židov in slovenskih liberalcev so pa seveda postali huđi, ti so namreč prepričani, da je krščanska postojanka na Dunaju vredna več kot 80 vinarjev davčne naklade. Ker je poslanec dr. Šusteršič kot deželni glavar prvi podpisal dodatni predlog, so slovenski liberalci še bolj strupeni in hvalijo češke agrarce, ker delajo obstrukcijo, in se tolažijo s tem, da bo dr. Šusteršiču izpodletelo, če ne prej, pa vsaj pri odporu gosposke zbornice. Najrajši bi videli ljubljanski liberalci ko bi propadel mali finančni načrt, ker bi kranjska dežela vsled tega ne dobila obljubljene državne podpore in bi liberalci potem lože nad našimi poslanci bevskali, da slabo gospodarijo. Četudi je od malega finančnega načrta odvisna uravnavna uradniških plač, se vendar slovenskim liberalcem za sprejem tega načrta prav nič ne mudi, le to želijo, da bi kranjska dežela ne dobila podpore.

Želja slovenskih liberalcev, da bi bila kranjska dežela tepena in da bi brco dobil dr. Šusteršič, ki je dodatni predlog podpisal, jih je pripeljala do grde hinavščine. Njihov zastopnik — dr. Ravnihar sedi v mladočeškem klubu — je tudi podpisal Šusteršičev predlog, in tedaj se bodo liberalci pred uradniki, profesorji in učitelji, katere zadene povišani davek, lahko bahali, da je bil dr. Ravnihar za znižanje davka. V „Narodu“ pa dr. Ravnihar in Malovrh v dopisih z Dunaja blatita dr. Šusteršiča, ker njegov dodatni predlog pomeni znižanje davka. Ta nedoslednost pa liberalne prvake prav nič ne moti, ker se je že vajeni in ker jim je v boju proti klerikalcem vsako sredstvo dobro.

Rešitelj slovenskih liberalcev je tedaj postal češki agrarec Stanek, ki je v imenu svojega

kluba izjavil, da ne bo prenehala njihova obstrukcija in da tudi sej proračunskega odseka ne bo do torka, ako se ne opusti Šusteršičev dodatni predlog in ako se prej ne vrši seja za češko-nemško spravo. Zadnji pogoj, ki izraža željo Čehov po spravi, je seveda vladi, ki tudi dela na spravo, jako ugajal. Brž je bila zopet sklicana konferenca strankinih načelnikov, ki se je posvetovala o novem položaju.

Nemški nacionalci so sklenili, da bodo glasovali proti dodatnemu predlogu in „Narodov“ poročevalec je hitro brzojavil z Dunaja, da je dr. Šusteršič žalostno podlegel, ker se v zbornici gre le za to, da se ustreže agrarcem. Tudi Poljaki, Rusini in Italijani so se udali Stürgkhu. Krščanske stranke so tedaj ostale v manjšini, četudi sta sprva podpirala njihov predlog tudi ministra Heinold in Engel. Odločitev je bila dne 21. t. m. in je zbornica poslancev sprejela soglasno kompromisni predlog in z 268. glasovi proti 77. glasom odklonila predlog dr. Šusteršiča. S tem je tudi gosposka zbornica zadovoljna. Tako bo rešen zakon o osebno-dohodniškem davku in z njim rešen tudi mali finančni načrt, ki bo dal podlago, da bodo dobile dežele podporo, uradniki pa zvišane plače.

Izbruh vulkana na Sakurašimi.

Dne 10. t. m. je pretresla svet novica o grozni nesreči na Japonskem. Nenadoma je začel bruhati vulkan na otoku Sakurašimi, ki je počival že 130 let. Izgubilo je življenje pri tej nesreči okrog 10.000 oseb, porušenih je okrog 13.000 hiš. Sprva se je bila raznesla novica, da je število ponesrečencev veliko večje, pa se je mnogo ljudij le raztreslo na vse strani in so se zdaj vrnil.

PODLISTEK.

Zaostali ptič.

Spisal P. B - c.

(Konec.)

„Nič ne jokaj, fant, bo že Bog skrbel za-te in dobri ljudje. Pojdi z mano, da te popeljem do tete.“

Cerkovnik prime z desnico fanta za roko, z levico pa drog dvokolnice.

Tako je Rok prišel k svoji teti.

* * *

Tistega dne, ko je Rok zbežal pred teto in Kolarjevim stricem, se ni vrnil domov. Zbežal je v hosto, sedel na hrastov štor in zamišljeno zrl proti vasi. Njegovega srca se je prijemalo maščevanje in duša mu je snovala tajne načrte. Kolarjev stric je bil lastnik Keparjeve domačije in ker hiše ni rabil za-se, jo je zaprl. Prazna je stala koncev vasi in čakala boljših časov. Rok pa Kolarjevemu stricu ni odpustil. Kako tudi? Hiša je bila prazna, niti križanega Boga ni bilo v kotu, tistega Boga, na katerega mu je tolikokrat mati pokazala: Glej, Rok, Bog odpušča, Bog se krega, če ti ne pozabiš, da te je bratec udaril, da te je sestra užalila. Teta pa ni kazala Križanega na steni.

Rok se ozre na košat hrast ob robu gozda.

„Zakaj se ta hrast tako košati, da ne more nobeno drevesce pognati poleg njega in celo trava ne raste okrog njegovega debla. Posekati ga bo treba, ker zavzema toliko praznega prostora.“

Tako je modroval Rok in šel nabirat dračja. Veliko butaro je napravil in ko se noč napravi, se Rok bliža počasi proti vasi. Pazno je motril okolico, vsak muren v zemlji ga je vznemiril, ali njegovega sklepa ni omajal. Previdno odpre Rok v veži okno, ki je bilo brez železnih križev, pa pomaši butaro skozi okno. Nato se splazi tudi sam v zaprto, prazno rojstno hišo, položi butaro poleg lesenih tramov, ki so držali po koncu leseni strop, prižge užigalico in jo podtakne pod suho dračje. Ko začne dobro goreti, smukne Rok hitro spet skozi okno in je zapre. Z nekakim ponosom stopa za ozarami proti gozdu. Sede pod košati hrast in veselih lic gleda skozi okno.

Že se je videl plamen skozi okno. Pokalo je, da se je čulo v gozd, ali vaščani niso opazili, da gori pri Keparjevih. Ko pa je plamen švignil na ostrešje, ko je začela opeka pokati in je zagorel leseni prečnik na koncu, tedaj se je plamen pospel nad streho in stari očanec, ki ni mogel spati, je stopil na dvor in zagledal visoko plamen v zraku. Hitel je pod zvonic bit plat zvona, ljudje so se vzbudili in prestrašeni segali po svoji obleki. Ali hiša je stala na samem, veter je vlek od vasi in malo se je vaščanom ljubilo, da bi ogenj ustavljal.

„Saj je vse prepozno!“

„Rešiti se tako ne da nič.“

„Hvala Bogu, da piše ugoden veter.“

Tako so modrovali, le Kolarjev stric je hodil razoglav okrog pogorišča in tarnal...

Rok pa je še sedel pod hrastom in zmagonosno gledal na pojemajoči ogenj. Svit ognja ga

je grel, ali želodec se je ograšal, dokler mu ni glava sklonila in je zaspal.

Niso bile mirne sanje. Ogenj se je opletal njegovega života, da je zakričal in se zbudil.

Ko pa je zarja klicala beli dan, je bil Rokov obraz žalosten, duša njegova pusta in želodec mu je klical na glas. Dvigne se, opoteka se in zre po bližnji livadi. Trgal je kislico po travnikih in jo zobal, ali to so bile le kapljice za pekočo žejo. Lakote ni utolažil. Izgine v gozd. Nabere kukmanov, sede in zakuri. Ogreje se, na žerjavico pa poklada kukmane in jih peče. Še na pol surovega je pokusil in žel mu je v slast. Le soli je pogrešal.

Rok je potolažil lakoto. Ali svoje duše ni potolažil. Nevoljen se je obračal, pa ni bilo nikogar, da bi znosil nadnjim svojo jezo.

Vaščani pa so ugibali tisto jutro, kdo bi bil zažgal. In vsi so bili te misli, da Rok. Iskali so ga in so ga našli.

Bila je preiskava. Pa slaboumni Rok jo je izvozil brez zapora, ne pa njegova teta.

Teta se je vrnila in Rok je spet služil teti z veseljem in žalostjo. Strogo ji je bilo zabičano, da ga ne sme pustiti brez nadzorstva. Teta ga je strahovala s palico in lakoto. Ker pa se ji je Rok vendarle zdel še prenavaren, je kupila zanj verigo in imela ga je priklenjenega noč in dan kakor psa. V hiši je tičal Rok in teta mu je nanosila že toliko posla, da ni bil nikoli brez dela. Otrpnilo je Rokovo srce, njegova duša je posurovela, njegovo krepko telo se je sušilo kakor stara tepka na vrtu.

Japonska država, ki sestoji iz mnogoštevilnih večjih in manjših otokov, je znana kot dežela ognjenikov in potresov. V jeseni l. 1891. je izbruh ognjenika uničil v pokrajinah Ovari in Mino 81.973 hiš in usmrtil nad 8 tisoč ljudi. Pred 37. leti je izgubilo pri takem izbruhu ognjenika življenje nad 100.000 oseb.

Ker so na Japonskem take nesreče navadne, zato imajo tam skoro povsod samo lesene hiše, da je škoda tem manjša, in je ob času potresa bolj varno.

Po noči, dne 10. t. m., ko so se ljudje bili spravili k počitku, so pa naenkrat bruhnili iz ognjenikovega žrela visoko v zrak krvavordeči plameni in po otoku se je razlila lava, ki je vse požgala. Ognjenik je bruhal tudi težke skale. Hiše so se pričele udirati. Tema je pa obtežavala nesrečnim prebivalcem poizkuse rešitve. Le oni, ki so prebivali blizu obrežja, so se rešili na čolne in odpluli na visoko morje. Iz notranjosti otoka so tudi ljudje hiteli proti obrežju, toda niso dobili več čolnov. Mnogi so se vrgli v morje, da bi se rešili lave, ki se je razlivala vedno bolj na široko in pokončala vse, a morje je postalo razburkano.

K vsi ti nesreči se je pridružil še grozovit potres, ki je napravil v zemlji široke razpokline, kamor so v temi padali nesrečni prebivalci. Lava jih je zalila in požgala.

Tisti, ki so se rešili na čolnih, pripovedujejo, da je bilo bobnenje strahovito. Grmenje topov pri naskoku na znano urednjo Port Artur, je bilo le kakor neznamen strel v primeri z grmenjem ognjenika.

Po morju ob otoku plavajo mnogoštevilna trupla ljudi in živali, ki so se skušali rešiti pred lavo, a so našli smrt v valovih.

Pridelek v Avstriji.

Ravnokar je izšel uradni izkaz o letini poljedelskih pridelkov v Avstriji v letu 1913. Iz tega izkaza posnemamo številke najvažnejših poljskih pridelkov, ki se pridelujejo tudi pri nas.

V tostranski državni polovici se je pridelalo: pšenice 16,230.233 stotov, rži 27,045.236 stotov, ječmena 17,502.902 stota, ovsa 26,777.554 stotov in koruze 3,377.939 stotov.

Največ se pridelava rži in ovsa; najmanj pa koruze. Koruze sploh veliko premalo pridelamo, zato jo moramo velike množine uvažati od drugod, predvsem iz Rumunije.

Po posameznih deželah se je pridelalo pšenice: Galicija 5,033.821 q, Češka 4,836.952 q, Moravska 1,883.999 q, Spodnja Avstrija 1,315.266 q, Štajerska 800.310 q, Zgornja Avstrija 776.356 q, Dalmacija 297.347 q, Kranjska 253.827 q, Buko-

vina 198.603 q, Tirolska 180.779 q, Koroška 178.678 q, Šlezija 140.496 q, Solnograška 136.671 q, Istra 97.417 q, Goriška 98.599 q, Predarelska 828 q in Tržaško (okolica) 284 q.

Rži se je pridelalo: Češka 9,943.819 q, Galicija 5,884.912 q, Moravska 3,687.091 q, Spodnja Avstrija 3,565.065 q, Zgornja Avstrija 1,199.982 q, Štajerska 765.278 q, Šlezija 601.936 q, Tirolska 403.904 q, Koroška 366.801 q, Bukovina 274.317 q, Solnograška 185.845 q, Kranjska 100.676 q, Dalmacija 43.759 q, Goriška 12.354 q, Istra 8.325 q, Predarlska 822 q in Tržaško 350 q.

Koruze se je pridelalo: Štajerska 536.182 q, Dalmacija 504.971 q, Bukovina 454.192 q, Goriška (Furlanija) 363.584 q, Spodnja Avstrija 357.493 q, Galicija 304.775 q, Tirolska 245.691 q, Moravska 182.742 q, Kranjska 170.072 q, Istra 166.957 q, Koroška 79.743 q, Predarlska 8.992 q, Tržaška 1.508 q in Češka 1.037 q.

Ovsa se je pridelalo: Češka 9,773.887 q, Galicija 6,892.732 q, Moravska 3,489.641 q, Sp. Avstrija 2,398.546 q, Zgornja Avstrija 1,281.529 q, Bukovina 785.903 q, Šlezija 740.675 q, Štajerska 735.507 q, Koroška 333.573 q, Kranjska 148.928 q, Tirolska 84.061 q, Solnograška 65.302 q, Goriška 22.599 q, Istra 12.882 q, Dalmacija 10.065 q, Predarlska 1.429 q in Tržaško 295 q.

Ječmena se je pridelalo: Češka 7,076.134 q, Moravska 3,959.839 q, Galicija 3,264.585 q, Sp. Avstrija 1,037.328 q, Bukovina 715.914 q, Zgornja Avstrija 467.137 q, Šlezija 298.410 q, Štajerska 209.848 q, Tirolska 126.436 q, Dalmacija 110.384 q, Koroška 91.837 q, Kranjska 85.225 q, Istra 32.754 q, Solnograška 14.175 q, Goriška 10.466 q, Predarlska 1.613 q in Tržaško 817 q.

Poleg naštetih pridelkov, smo na Kranjskem pridelali še: Sena 4,620.000 q, krompirja 2,309.000 q, repe 1,198.600 q, detelje 901.700 q, pese 478.800 q in vina okrog 192.000 hl.

Splošno je bil pridelek na Kranjskem boljši, kakor v prejšnjih dveh letih.

Zanimiva so tudi števila, koliko se v posameznih krajih pridelava na 1 hektarju. Na Češkem so pridelali pšenice na 1 ha 21.2 q, dočim smo na Kranjskem pridelali le 9.7 q, v Istri pa celo le 7.7 q. Rži so pridelali na Češkem 18.7 q, na Kranjskem 8 q, na Predarlskem le 5.8 q na 1 ha. Koruze so pridelali na Češkem 24.7 q, na Kranjskem 13.6 q na 1 ha. Ječmena na Češkem 22.7 q, na Kranjskem 8.6 q na 1 ha. Ovsa na Češkem 19.6 q, na Kranjskem 11.2 q na 1 ha.

Iz teh števil se razvidi, da je kmetovanje na Češkem mnogo bolj dobičkanosno, kakor na Kranjskem. Pšenica rodi na Češkem trikrat, koruza pa skoro dvakrat obilnejše, kakor na Kranjskem. Vzrok temu je predvsem dobra zemlja, veliko pa tudi štori umnejše izkoriščanje zemlje.

Vladni izkaz pravi, da se je na Kranjskem leta 1913. pridelalo na 1 ha (malo manj, kakor 2 joha): Pese 136.5 q, krompirja 103 q, zelja 95.3 q, korenja 93.7 q, repe 77.4 q, detelje 42.3 q, sena 26.6 q. Slabejši je pridelek pri žitih, kakor smo že gori navedli. Seveda se morajo te številke vzeti le kot srednja mera, kajti zemlja je na Kranjskem jako različna. Na Notranjskem, kjer je svet kraševit, je zemlja manj rodovitna, kakor na Gorenjskem in Doienjskem.

DOPISI.

Posredovalni uradi.

Iz predvorske občine. V l. 1913 je imel predvorski posredovalni urad 61 razprav, 36 razprav radi žaljenja časti, 25 radi mejnikov, potov, računov i. t. d. V 49. slučajih se je dosegla sprava ali poravnava, le v 12. slučajih je šla stvar dalje pred sodišče. Iz tega jednoletnega pregleda, in to iz prvega leta, od kar obstoji posredovalni urad, je razvidno, kako je ta naprava ljudstvu koristna. Vzemimo, da bi se v našem slučaju 50 pravn in tožba vnelo, koliko stroškov bi to bilo, koliko nadaljnega sovraštva, ko bi posamezne stranke morale plačevati velike pravdne stroške!

Že v prvem letu so se pa pokazale tudi težkoče. V razsežni predvorski občini je bilo treba ta urad na posebne načine urediti, ker sicer bi bilo preveliko potov. Zgodilo se je to tako, da je župan načelnik po vsi občini, v vsaki župniji te občine pa ima druga svetovalca. Knjige so jednotne za vso občino. Brž prvo leto so udje posredovalnega urada, vsaj nekateri, spoznali da ni prav prijetno, pogosto tudi prepire poslušati, in marsikje se naleti tudi na kako zamero. No, upajmo, da bo smisel za skupno korist zmagala, in da se bodo našli zmeraj možje, ki se nekoliko sitnosti ne bodo ustrašili.

Druga težava je za občino, ker je posredovalni urad novo breme za občinsko blagajno. Zastoj seveda poslujoče osebe ne morejo delati potov, posebno bolj daleč ne. Privolila se je tedaj načelniku in zapisnikarju skupno za vsak slučaj, ki pride v razpravo, 4 K nagrade, druga dva uda poslujeta brezplačno. Pa še pri tej skromni nagradi se bo izdalo precej izdatkov za občinsko blagajno.

Zato smo mnenja, da bo treba zakon na vsak način izpremeniti v tem pogledu, da bodo stranke plačevale neko pristojbino. Saj bo taka pristojbina čisto opravičena, če bi bila tudi neznačajna bo kmalu vdeležencem toliko plačal, kolikor bo potrosil samo za pot, če gre dvakrat, trikrat v Kranj. S to pristojbino bi se pa tudi nekoliko stopilo na prste raznim prepirljivcem in nagačjem, ki ne dajo miru med sosedi in se radi praskajo in kregajo, posebno pred posredovalnim uradom, kjer nič ne stane.

Bilo bi pa čisto opravičeno, če bi država sama posredovalne urade gmotno podpirala, saj se bo z njimi prihranilo sodnijam veliko dela, kakor so takoj prve skušnje pokazale. Seveda ne pričakujemo, da bi jih država res podpirala.

Kadar pa je šla teta od doma, ga je priklenila v klet in ga pustila po ves dan v zaduhlem prostoru brez kruha in vode.

Ali tudi v kleti je snovala Rokova duša. Misiil je, kako bi prišel do užigalic, kako bi prišel do ognja, da bi se ogrel in zakuril. Grizel je z zobmi precej debelo verigo, pa zobje so bili prešibki, da bi se zajedli v železo. Ko pa nekoč s kosom lesa drgne ob drugi les, da bi se ogrel v roke, začuti gorkoto, ki se je vedno večala. Čem bolj je hitel drgniti, tem bolj vroč je bil les, dokler se ni začel kaditi in goreti.

Z vso močjo drgne dalje. Kmalu je imel ogenj v kleti. Odirga s trohljivega stropa več lesa in ga polaga na ogenj. Ogenj je rasel, Rok se je ogrel. Ogrela pa se je tudi njegova duša. Srce se mu je za hip oživilo, oči so zadovoljno zrle na plapolajoči ogenj, ali le prekmalu je dim zmedel njegove nosnice, da je prhal kakor konj, ki sluti pretečo nevarnost. Oči so se mu nehote solzile od dima, ki je polnil klet. Majhno okence je odpovedalo svojo službo, dim je napolnil vso klet, plamen pa se je oprijemal stropa...

Rok se začne premikati, začne z bosima nogama teptati po ognju, da bi ga pogasil. Ali oči so mu odpovedale, da jih je moral zatisniti. Skakal je kakor norec, tulil kakor živina, veriga je rožljala, vročina je pritiskala...

Rok se je onesvestil in pal na ognjene trske. Strop se je podiral in pospešil ogenj.

Kmalu je bila vsa hiša v plamenu. Vaščani so drli skupaj, gasili, kar se je še dalo. Jezili so se nad Rokom, ali Roka ni bilo več.

Drugi dan so našli v kleti njegove ožgane kosti.

Kako so nekdanj rekrute lovili.

Špisal A. Koblar.

Ko dandanes gledamo fante, kadar gredo na vojaški nabor, se nam čudno zdi njihovo obnašanje. Razumeti ne moremo, čemu toliko pijejo, vpijejo, ukajo in prepevajo ter si na razne načine dajejo pogum, kakor bi že šli nad sovražnika. Ker že toliko časa pri nas ni bilo nobene vojne in vojaki skoraj nič ne vedo, kaj je hudo, zato se rekruti zdaj le malo še boje vojaške službe in delajo ob naboru šum le iz stare navade.

Nekdanj je bilo drugače. Avstrija je bila v prejšnjih časih zapletena v vedne in dolgotrajne vojne. Pri vojakih je bila trda služba in je bilo treba služiti po veliko let. Za odhajajočega rekruta je bilo tedaj precej dvomljivo, če se bo še živ in zdrav povrnil na svoj dom. Skušali so torej fantje z begom odtegniti se vojaški službi. Če jih je pa zadela nemila usoda, da so bili vjeti, niso vedeli, na kakšen način naj bi udušili svoje grenke občutke in vsaj na zunaj kazali srčnost.

Lov na rekrute je bil nekdanj sicer zanimiv, a zelo krut. Kadar se je pokazala potreba za pomnoženje vojske in za nabor rekrutov, je prišel na vse zemljiške gosposke od deželnega glavarja ukaz, v katerem je bilo povedano, koliko sposobnih fantov naj se v gotovem času pošlje v deželno hišo v Ljubljano na nabor. Kolikor več podložnih hiš je kdo imel, toliko več fantov je moral poslati v Ljubljano.

Take zemljiške gosposke pa niso bili samo grajščaki, ampak tudi mesta, potem župniki, beneficijati in sploh vsi lastniki dominijev in podložnih zemljišč. Ti so morali najprej sami določiti, kateri gruntarski fantje bi bili sposobni za vojake (die Anwendbaren). Potem so morali najeti cele čete mož, ki so vzeli pri gosposki železa in šli fante loviti. Kadar je prišel ukaz od deželnega glavarja, so povsod na en dan, oziroma eno noč, lovci planili na fante. V ukazu deželnega glavarstva je bilo strogo zapovedano, da naj se nikomur nič ne izda, kdaj bo lov. Kdor je izdal, je bil ostro kaznovan. Včasih se je pa le primerilo, da so fantje izvohali čas lova. Naglo so drug drugemu to naznanili in so pobegnili. Gonjači so šli za fanti tudi na tuja zemljišča v hoste in gore. Večkrat je bil med njimi hud boj. Vjete fante so potem stražniki gnali, včasih trdo vklenjene, pod nadzorstvom graščinskih oskrbnikov ali pisarjev v deželni dvorec na nabor. Zemljiška gosposka, kateri se ni posrečilo vjeti gruntarskih in polgruntarskih fantov, je smela za namestnike (Erben) vzeti tudi kajžarske fante in one s četrtin in tretjin grunta.

„Rekruti morajo biti zdravi, pet čevljev in tri palce visoki ter od 18 do 45 let stari.“ Tako je velel ukaz deželnega glavarja Antona Josipa grofa Turjaškega z dne 24. septembra leta 1758., ko je bil po vsem Kranjskem napovedan lov na rekrute na dan 22. novembra zvečer.

Pri asentiranju v Ljubljani, ki se je vršilo nekaj mesecev v ponedeljkih, sredah in petkih, so poprej dobivale zemljiške gosposke za rekrute nekaj odškodnine iz deželne blagajnice. Ome-

Železniki. Na Tri Kralje je imelo Katol. polit. društvo za selško dolino pri nas svoj shod. Gosp. drž. in dež. poslanec Demšar je v luči širše in ožje politike osvetil gospodarski položaj in njegovo prihodnost, možje cele doline s svojimi župani na čelu pa so izrazili svoje misli in želje, katerih glavna je bila resolucija: Deželnemu odboru naročamo, da čim prej ukrene vse potrebno za izpeljavo električne železnice, smo pa odločno proti nameravanemu avtomobilu. Shod je uspel v splošno zadovoljnost, ker se je pojavila vendar spet akcija, ki hoče dati celi dolini kaj stalnodobrega. — Še eno! „Slov. Dom“ je po dolgem času hotel zopet nekaj prinesiti, če ne pametnega, pa vsaj neumnega. Pametni ljudje se niti zanimali niso zanj, čeprav je bil to nebeskolep izrodek zvođenih možganov, kakor jih imajo že vsi naši liberalci. Ker pa je bil dopisnik tudi zloben, je omenil neki nramni greh in ga je naprtil stranki, mu je treba povedati enkrat za vselej: Če bi mi hoteli pokazati samo na eno Vaših kapacitet in bi odpri samo eno okno Vaših lokalov, bi pregrozno zadišalo po moralnosti. Zato nikar ne tiščite v javnost, je bolje, da samo v ožjem krogu premišljujete svoje zapletene romane in delate nove!

Iz Naklega. V nedeljo dne 1. svečana in na svečnico bodo v Naklem vprizorili „Orli“ dve veseli igri „Čevljar“ in „Anarhist“. Obe igri nudita silno veliko zabave. Prijatelji iz okolice in pa „Orli“, pridite v Naklo vsi, da se bomo smejali in bomo veseli.

Iz Rupe pri Kranju. Naša „Ljudska knjižnica“ bo imela svoj občni zbor v nedeljo, 25. t. m. ob četrti uri popoldne v prostorih g. Janeza Strupl. V slučaju nesklepčnosti, se vrši pol ure pozneje drug občni zbor ob vsaki udeležbi.

Iz Šenčurja. V preteklem letu je bilo v šenčurski župniji 94 rojenih, 55 jih je umrlo in poročenih je bilo 13 parov. — Posebno zdravi ljudje so v Vokli. V ti veliki vasi že eno leto in tri mesece ni nihče umrl. Zadnji, ki je ondi umrl v jeseni l. 1912. je bil star nad 90 let. — „Lovski klub“ šenčurskega lova je v tej sezoni ustrelil 4 srnjake, 116 zajcev, 65 jerebic, 7 šnefov, 28 fazanov in 4 sokole. Iz navedenega je razvidno, da znajo tudi kmečki možje in fantje dobro streljati. Nekaj lovišča je „lovski klub“ iz prijaznosti odstopil g. Fuchsu iz Preddvora za letnih 400 kron.

POLITIČNI PREGLED.

Na Bolgarskem je Radoslavov ostal ministrijski predsednik. Nove volitve bodo v začetku aprila. Vlada si bo na vsak način skušala pridobiti večino v sobranju.

Na Albanijo so zopet obrnjene vse oči Evrope. Tam je sedaj velika zmešnjava. Wied, katerega so velevlasti določile za kneza, se kar boji odhoda v Albanijo. Izmail Kemal, načelnik začasne vlade v Valoni, se slini mednarodni

njenega leta je bilo pa ukazano, da naj se rekruti ne le brezplačno dostavijo, ampak da se mora za vsakega rekruta plačati deželi po tri glid, zato naj pa gosposka tirja od vsake podložne hiše po 20 kr, da bo mogla pokrivati svoje stroške za novačenje. Te krajcarje so plačevale tudi tiste hiše, ki so dale rekrute. Opozarjal je je pa ukaz deželnega glavarja rekrute, da naj ne iščejo zakotnih pisarjev, ki bi jih skušali proti odškodnini oprostiti vojaščine.

Če je kakšen vojak prevzel doma gospodarstvo, ali če se je kam na grunt priženil, je zemljiška gosposka vložila zanj prošnjo, da je bil oproščen, zato je pa ista morala precej odposlati drugega usposobljenega na nabor. Tako je l. 1796. kranjski župnik prosil c. kr. okrožni urad, da naj priporoči glavnemu vojaškemu poveljništvu Jakoba Valanda, ki služi pri Thurnovem pešpolku, da bo oproščen vojaštva, ker bo prevzel gospodarstvo v Predosljih, in namesto njega je predlagal namestnika, ki pojde na nabor.

Gosposka, kateri se je dokazalo, da je svojevoljno brez postavnega vzroka kakega usposobljenca (Anwendbaren) oprostila in namestnika (Erben) poslala, je morala plačati 24 dukatov globe. Precej močno so višji krogi pritiskali na duhovščino, da je storila „patriotično dolžnost“ in s svojim vplivom pomagala pri naboru rekrutov. Večkrat so se fantje vkljub temu zbalii vojaške suknje in so vsi pobegnili; to se je zgodilo v kranjskem okraju posebno l. 1805., ko je Francoz trkal na vrata. Sicer so pa bili Francozi še precej obzirni. L. 1809. je prišel razglas, da naj se fantje ne kličejo k vojaškemu vajam ob času, ko imajo kmetje na polju veliko dela.

kontrolni komisiji, za hrbtom ji pa načrte prekrižava. Essad paša in Izet paša bi si pa najraje podvrgla vso Albanijo. Avstrija in Italija ne vesta, kaj bi storili. Ladje so pripravljene v Brindisiju in Pulju in pričakujejo povelja za odhod.

Essad paša si polagoma osvaja Albanijo. V Elbasanu je pustil posadko in gre proti Berat. Sto malisorskih praporščakov je tudi stopilo na njegovo stran. Velevlasti bodo tedaj imele dovolj posla, ko bodo pripravljale prestol za Wieda.

NOVIČAR.

«Kmečka zveza za kranjski okraj» bo imela prihodnji ponedeljek ob 1. uri popoldne v „Ljudskem domu“ v Kranju občni zbor, h kateremu so člani uljudno povabljeni. — Dne 8. in 9. februarja bo v dvorani „Ljudskega doma“ v Kranju kmetijski tečaj za vse kmete iz okolice Kranja in za vse, ki se zanimajo za poljedelstvo, živinorejo, sadjerejo itd. Program tečaja prinesemo prihodnjič.

V nedeljo v „Ljudski dom“! Društvo „Kranj“ priredi v nedeljo 25. t. m. ob pol 8. uri zvečer v Ljudskem domu velezabavno igro „O, ti možje!“ Vsi prijatelji dobre zabave se vabijo k predstavi. Igra se najbrž ne bo ponavljala, zato naj se poseti nedeljska predstava v obilnejšem številu Vstopnice se dobe v knjigarni „Iirijska“ in pred začetkom igre pri blagajni.

Umril je dne 21. t. m. v Kranju g. Karl Jäger, ki se je l. 1869. iz Svice priselil v Kranj. Tu je kupil hišo na Glavnem trgu in napravil v njej kavarno, katero je vodil do svoje smrti.

Pavšlarjeve pravde. G. Tomaž Pavšlar v Kranju je tožil kranjsko deželo, da naj mu izplača 1.600.000 kron za njegove vodne projekte na Savi. Obravnava je bila dne 21. t. m. pred deželno sodnijo v Ljubljani. Pavšlarja je zastopal dr. Vallentschag, deželo pa dr. Dermastija. Pavšlar je trdil v tožbi, da je že l. 1909. projekte kupila dežela, kar je on sklepal iz nekkih besed bivšega deželnega glavarja pl. Šukljeja. Deželni odbor je pa rekel v podani izjavi, da o nakupu ne more biti govora, ker ni bilo za to nobenega sklepa deželnega odbora, marveč si je Pavšlar izmislil sklep kupčije z deželo šele 1. decembra 1910. Dr. Oblak, zastopnik „Glavne“, se je pridružil Pavšlarjevi tožbi, pa je kmalu odstopil. Sodišče je odklonilo vse Pavšlarjeve dokazilne predloge in Pavšlar bo s svojo tožbo propadel. — Še ena pravda izgubljena. G. Tomaž Pavšlar se je začel pred 12. leti pravdati z g. Vinkom Majdičem zaradi vodnih projektov na Gorenji Savi pri Kranju. G. Majdič je spoznal, da bi bilo po Pavšlarjevih projektih, ako se dobi koncesija, odzete njegovemu mlinu precej vodne sile, zato je pred nekoliko leti ponudil g. Pavšlarju 70.000 K odškodnine, ako od pravde odstopi. G. Pavšlar je ponudbo odklonil. Pravda je šla skoz vse instance. Sedaj je ministristvo pritožbo g. Pavšlarja kot neutemeljeno zavrnilo.

Vodiška Johanca je v slovenski liberalnih listih še vedno prva na vrsti. „Slov. Narod“ in „Dan“ bi najraje pisala samo o Johanci. Liberalci so zaljubljeni v Johancino premetenost in predrznost. Zato ne reko sleparici Johanci nič žalega, še cenijo jo in pišejo o nji v tuje liste. Slutijo, da jo bodo še potrebovali. Ako se bo Johanca v sedanjem zatišju toliko izurila, da si bode upala dati naslov doktorice in vseučiliške profesorice, in če se ji dokaže, da je po farovžih ne le sleparila, ampak tudi kradla, lahko čez nekaj mesecev postane urednica kakega liberalnega lista.

Zoper družbo sv. Mohorja je nastopil „Dan“, ki napada trnovskega kapelana v Ljubljani, g. Gogalo, ker je nabiral za njo in za Vincencijevo družbo člane, češ da je „beračil tudi pri nas naprednjakih“, in pravi, da naj „Trnovčani vsiljivemu kapelanu pokažejo vrata in ga oštejejo.“ To je naravnost barabonsko, da si upajo liberalci napadati celo tiste, ki se žrtvujejo za prosveto ljudstva in dobrotelost.

Dr. Karel Slanc je izdal v „Socijalni Matici“ knjigo o slovenskih zadrugah, katero je Juri Štepihar v „Dnevu“ zaradi njene strahovite konfuznosti primerno ocenil. Dr. Slancu so svoj čas zaradi zmedenih člankov zaprli vrata pri „Slov. Narodu“, potem se je zaletel v „Glas Svobode“ v Ameriki in sedaj ga je raztrgal še „Dan“, samo pri „Zarji“ ga še cenijo.

Žalosten napredek. „Zlata Doba“ poroča, da je l. 1852. dobrovski kapelan Milharčič v „Danici“ pisal, da ne bo prej jenjal zoper zganjepisne učiti, dokler farani vseh zganjarskih kotlov ne pobijejo. Danes je zganjarskih kotlov na Kranjskem 13.000. Milharčič je obupal nad spreobračanjem kranjskih šnopsarjev in je rajši odšel za misijonarja med divjake v Afriko.

Člani okrajnih šolskih svetov še prav milo postopajo z liberalnimi učitelji. Ako pogledamo list „Dan“, vidimo, kaj to učiteljsko trobilo počenja s katoliškimi učitelji. V marsikakšni številki je cela vrsta notic zoper učitelje. Tu se maže in laže, da je groza. Sedaj je ta,

sedaj oni učitelj duševni revček in trikrat podčrtana ničla. Kakšen pojem bo na ta način dobila javnost o učiteljskem stanu!

Na Brezjah bode v nedeljo 25. januarja predaval g. dr. Evgen Lampe, ne g. Bartol, kakor je bilo zadnjič naznanjeno.

V Ljubljani se bo vršila prva velika meščanska predpustna zabava v soboto 31. januarja 1914 v veliki dvorani „Unjona“. Meščanski pripravljajni odbor hoče nuditi posetnikom v dekorativnem in zabavnem oziru nekaj posebnega. Vstopnina 1 K za osebo.

Kazen radi zamujenih volitev. Okrajni sluge c. kr. okr. glavarstva v Kranju dostavljajo volilcem, ki so neopravičeno opustili volitev, kazenska povelja v znesku 2 K v prid ubožnim zakladom.

Razpuščeno gasilno društvo. Deželna vlada je razpustila gasilsko društvo v Kranjski Gori. V odloku je navedeno med drugim, da so bili razni člani že kaznovani radi hudodelstev.

Čebelarstvo za Kranj in okolico bo imelo na svečnico 2. svečana 1914 ob eni uri popoldne v restavraciji gosp. Ručigaja tik farne cerkve v Kranju občni zbor. Izvolil se bode nov odbor in en zastopnik v osrednje čebelarstvo. Vsprejemali se bodo novi udje in pobirala se bo udnina. Nadalje se bode posvetovalo o zboljšanju čebeloreje, prodaji čebel in drugih čebelarstva se tičočih stvari. Odbor želi mnogobrojne udeležbe gospodov čebelarjev in njihovih soprog ter drugih, ki se zanimajo za to ljubo živalico, čebelo.

RAZNOTEROSTI.

Ponarejalci bankovcev. Policija v Reki je zasledila veliko družbo, ki je ponarejala lažke bankovce in jih v naši državi razpečavala. Izdelovatelj je bil vinski trgovec Lunjevics v Trzinu pri Trstu.

Morje požrla štiri vasi. Razburkani valovi Vzhodnega morja so pred nekaj dnevi uničili štiri vasi na pomoranskem obrežju. Prebivalci so se rešili v neko hišo, kamor valovi niso dosegli, in poslali so jim na pomoč vojake.

Mater ustrelil. V Karlinu pri Pragi je kavarnar Samal ustrelil lastno mater, ker mu ni hotela dati denarja.

Szent Istvan. V ladjedelnici „Danubius“ v Reki so spustili v soboto v morje novo avstrijsko bojno ladjo velikanko „Szent Istvan“ (Sv. Stefan). Kumovala je nadvojvodinja Marija Terezija. Pri splavu ladje se je zgodila velika nesreča. Utrgala se je veriga za sidro, ki je nekemu delavcu odtrgala noge, več drugih pa lahko ranila. Ladjedelnica „Danubius“ je jako pomanjkljiva. Nima namreč dovolj prostora, zato so vsi oddelki stisnjeni. Ponesrečenja delavcev so zato na dnevnem redu. Madjari so jo zgradili samo zato, da pospešujejo naseljevanje svojih ljudi v Reko.

Velikanska brezposelnost. V Clevelandu, Ohio, je brez dela 60.000 delavcev. V Clevelandu je naseljenih okrog 20.000 Slovencev, največ Notranjcev.

NOVEJŠE VESTI.

Dunaj. V nedeljo bodeta predložena novi davčni zakon in službena pragmatika cesarju v potrjenje.

Carigrad. Stojimo pred vojno med Turčijo in Grčijo, ker Turčija ne trpi, da bi Grčija imela vse važnejše Egejske otoke. — Od Italije želi dobiti Turčija v zameno za otok Stampalijo štiri torpedovke in tri male križarke. Turška mornarica bo kmalu zapustila Dardanele. Ever paša naglo vse pripravlja za vojno. V Smirni se zbirajo močni vojaški oddelki. Bolgarija bo pomagala Turčiji in ima z njo tajno pogodbo za prehod turških čet skozi Bolgarsko.

Pariz. Knez Wied pojde v Albanijo, pa je v nevarnosti, da ga bodo mohamedanci ubili.

PISARNA

za urejevanje splošnih gospodarskih zadev
J. Rozman, Kranj.

I. Denarni promet: Izposlovanje posojil v vseh oblikah. — Prevzem kapitalij in njih pupilarnovarno nalaganje. — Ranžiranje insolvent. — Eskont menic. — Nakup in prodaja državnih vrednostnih papirjev. — Izdaja uradnih borznih kurzov.

II. Informacijske zadeve: Izdaja trgovskih in obrtnih informacij ter naslovov dobaviteljev in odjemalcev za vse blagovne stroke.

III. Izterjevanje terjatev: Izterjevanje trgovskih in obrtnih terjatev. — In-
kaso menic.

IV. Promet z nepremičninami:
Posredovanje pri nakupu, prodaji in za-
menjavi nepremičnin, industrijskih, trgovskih
in obrtnih podjetij.

V. Tehnično-komerc. zadeve:
Nakup in prodaja industrijskih, obrtnih in
poljedelskih strojev vseh sistemov. — Oprema
celih delavnic. — Instalacije. — Načrti in
proračuni.

VI. Strokovni nasveti v vseh nave-
denih zadevah.
Strogo stvarno poslovanje. — Prospekti na
razpolago. 129 52—19

Poslano.

Ker se razširjajo po Kranju in oko-
lici razne neresnične vesti o mojem
premoženjskem stanju, ter se me pri-
pravilja s takimi govoricami pri občinstvu
ob ugled in se mi jemlje zaupanje kot
obrniku, svarim vsakogar, da bodem
brez ozira proti vsakomur, ki bi nadalje
kaj takega raznašal, sodnijsko postopal.

Josip Fuso,
stavbeni podjetnik.

Vabilo

k

III. rednemu občnemu zboru
zadruga rokodelskih in so-
rodniških obrtov v Kranju, kateri
se vrši v nedeljo, dne 1. fe-
bruarja t. l. ob pol 10. uri do-
poludne v hotelu „Nova pošta“
v Kranju.

DNEVNI RED:

1. Poročilo blagajnika;
2. Poročilo tajnika;
3. Odobrenje računskega zaključka za
leto 1913;
4. Sklepanje o korpor. pristop. k zad.
bol. blagajni;
6. Slučajnosti.

V slučaju, da bi bil občni zbor ob določeni uri
nesklepčen, vrši se čez eno uro isti zopet z
ravnoistim sporedom, ki bo sklepčen ob vsakem
številu članov.

Kranj, dne 22. januarja 1914.

Načelstvo.

Tomazevo ŽLINDRO in druga umetna GNOJILA

priporoča po najnižjih cenah

veletrgovina „MERKUR“
Peter Majdič, Kranj.

Tužnega srca javljamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem pre-
žalostno vest o smrti našega preljubega soproga, očeta, brata, tasta, strica in
starega očeta, gospoda

KARLA JÄGER

posestnika, kavarnarja, častnega člana društev prostovoljne požarne
brambe, olepševalnega društva, soustanovitelja Meščanske godbe itd.

ki je danes ob pol 9. uri zjutraj po dolgi mukepolni bolezni v visoki starosti
73. let, previden s svetimi zakramenti za umirajoče, mirno v Gospodu zaspal.
Pogreb dragega pokojnika bo v petek, dne 23. januarja 1914 ob 3. uri
popoldne iz hiše žalosti na tukajšnje pokopališče.
Sv. maše zadušnice se bodo brale v tukajšnji farni cerkvi.
Nepozabnega rajnega priporočamo v blag spomin.
Kranj, dne 21. januarja 1914.

Ljudmila Jäger, soproga.	Karla Kerč roj. Jäger, Netka, hčeri.
Karl in Otokar, sinova.	Ivan Kerč, c. kr. sodnik, zet.

E 617. 13.
3

Dražbeni oklic.

Prodado se dne 26. januarja 1914 in naslednje dni dopoldne ob 9. uri v Kranju, hiš. št. 186 na

javni dražbi

**velika zaloga čevljev, usnja, vseh pritliklin za
čevlje, kakor tudi vsakovrstnih čevljarskih
potrebščin.**

C. kr. okrajna sodnija Kranj
oddelek III, dne 17. januarja 1914.

R. WOLF

Magdeburg-Buckau.
Podružnica na Dunaju
Dunaj, III., Am Heumarkt št. 21.

Budimpešta 1911 zlata državna kolajna. Komotav 1913
zlata kolajna s posebnim priznanjem in srebrnim držav-
nim darilom. Dunaj 1913 zlata kolajna.

Lokomobili z nasičeno in preogreto paro

Originalna konstrukcija Wolf . . . 10 — 800 k. s.
Najizdatnejša poraba sile za vse obrti.

Dosedaj izdelanih nad 1 milijon k. s.

J. ZMET

oblastv. izprašani zidarski
: mojster — strokovnjak. :

Praktična izoršitev
vseh stavbnih načrtov,
: statičnih in stavbnih
proračunov.
Zgradba novih in
poprava starih poslopij.
— Tehnična pisarna.
Strokovna mnenja v
vseh stavbnih zadevah.

Milijoni še ne vedo, da je moja
ZRNATA KAVA najboljša.
Razpošiljam 5 kg za 350 K poštine prosto in
z dragocenim darilom vred. — Pišite takoj na
K. Tišler, veletrgovina, Schönfeld pri Bečovu,
Češko.

„U.K.“ ČAJÍ

London

50
svetovnoslavni!

Glavna zaloga pri Peter Majdiču
Merkur, in Franc Dolenzu v Kranju.